

דפי עיון

במפרשים

"להודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי בר מצוה תורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ב. שדה-גה * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ג

פרשת א מ ו ר

א. ספר החינוך.

פירוש כתיב פסוק כ"ד:

ש"א. שלא לצאת מקאבה ביום ראשון בתשרי.

ישא לצאת מקאבה ביום ראשון של תשרי...
בחדש תשרי...
למנוחה...
ביום ראשון...
בחדש תשרי...
למנוחה...
ביום ראשון...
בחדש תשרי...
למנוחה...

וכתוב שבת...
ביום ראשון...
בחדש תשרי...
למנוחה...
ביום ראשון...
בחדש תשרי...
למנוחה...
ביום ראשון...
בחדש תשרי...
למנוחה...

מאורות

1. מה פירוש האיטור?
2. מה הנ"מוקים שיום זה נקרא "ראש השנה" ומה זה מתבטא?
3. איך הוא מספיד כי ביום זה נידונים כל בני העולם?
4. איך אורט חיוס הגם "לבוה" של צו"מ?
5. איך מספיד פראנן את הצופרא שיום זה הוא עם יום שמה ואם יום יראה ומה?
6. איך זה מתקשר ל"זכרון תרומה"?
7. למה אין אומרים בל"ז?

* * *

7/1/16

ג. רבינו בחיי
פרק בגי פסוק בדי

א. ויש זכרון מסווי ששופר לזכור להן עקרת ונחם שקרב תחתיו איל.
א. לזו הכתוב בזה חזקה הירועה אם בשופר אם בחצוצרות. וכן טעם הקריאה לזה
על מה. עם לא כאר שתיים הנה הוא יום הרץ. וטעם הכתוב בשתי שליט אלה. והרץ
הירועה יספר על הקבלה כי לא טורה הכתוב אלא לחכמים. והם קבלו בהתירעה הזאת
בשיער מגורה היה הירועה תרועה האמיר גבי יוכלו. והעצרת סופר תרועה. ומה דהם
בסופר אף כגון בסופר. ומה שהיא יום הרץ גרסו בעלת הברית כי היא לבוץ בשל על
הרץ. וזכרה עק. הוא סוכר עין להחפש. וכן לשון עקידה מרת הרץ. מלשון:
עקד עין אמתי. וכשרות אמרו ויל. עקדנות הרין כזכרות. וטעם שהכתוב במר
כרטי כי היום הוא יום הרץ ראוי לשמוע בו קול תרועה בשיער כמו עקלו רבותיו ויל.
יה טבאה פרעה זו סתומה יותר משאר פרעיות הכוזבים. הענין הוא מה שידע בעניני
הדתוכו הקריעה אמת. שהן בקלות הדת ומקריה. כי כל מה שהענין יותר נעלם ויותר
פנימי הוא יותר טהור. ובה הלשון בו בדרך קצרה ונבלות פרענות. לענין הסנה שכתבתי
הזכור בו הכתוב. והיא לאית על ידכה ולטובותה בין ענין. ולוא הקבלה לא היגר
שומדי על עיקר פירו. ומה היא. גם לא בנין הפרשיות במה הן. גם לא היינו משיגים
במשפחה הכוזבים המקיפות שבטף המיוחדים להם שבהם ראוי להניח. וכן טענה ציפת
האמרו ויל. שהיא שקלה כבוד כל המציה שבחורה. לא היינו יודעים טעמה בשטונה
הרץ וחכמה קשרים ללא קבלת ויל. כי לשון הכוזבים בזה טעם מאו. גם ככאן
באחד לחרש שהוא חללה חשבון העצרה השלם ביום הכוזבים כי בו מן הסוד והעלמה
שואר הכתוב לסתם ולעטם בדרך שאר עניני התורה הסתומים. והיחסין כפי רוב
החכמה וזהו הענין שאין זכרון עולם הנשמות ספירש בתורה אלא ברמזים. והיחסין
לרוב העלמות. כי התורה לחפץ ישראל נתנה. לא ליחידים שבהם בלבד. רמזין העולם
לכא אר כל היחידים שישקו אותו ארץ הוא אף כי הסון העם. כי כשב ארץ הרב
המתגל במים ידע ושיגי יסוד חפש לפי שהוא השנה כן העולם הוא השכלי כחפץ כן
העולם הוא הגשמי. ואם בעל הזכור יסל להשיגו בעד שהוא בחוכה יסל כן התורה
התורה לכאן יעודים הענינים המושגים להסון לחוש העין. ומתוך אותו יעודים שהם
הכונה מה שיצטרך האדם יבא האדם אל החכמה והוא עיקר הסנה.

אלוה

1. איך הוא מסביר "זכרון"?
2. עלושה דברים לא פואר לנו הכתוב, מה חק?
3. מה פירוש: "וסחק על הקבלה"?
4. איך פואר פרמץ כי מדובר ביום הרץ?
5. פרשנו מילה כאן רציון פקדן העלמת התורה פוקא דפרי יסוד של אמנה ומצוות. תוכלו לפאר?
6. מה בדומאות שהוא מביא מסייעות לו?
7. "עולם הנשמות" נראה פלפס פתורה, איך ולמה?
8. תוכלו להסביר את משל הדש?
9. איך לפי זה מסביר פרשנו את הצופא כי: "הזכרה התורה לפאר היצורים האנושיים...?"
10. מהי "החכמה" ואיך משיגים אליה?

* * *

ג. רש"י הירש

פרק בגי פסוקים בדי: זכרון תרועה מקרא קודש:

אם נעביר דברים אלה לתרועת האחר-באורש
השכיני. נמצא שזו משמעותה: החקירה שלפניה
קוראת לנו להאזין לדבר ה' ולשמע טעמו את
תסקירו של יום. תפקיד זה מוכפ אחר כן בתרועה:
וי קראת לנו לעקור מכל עמדה שהיא רעה בעיני
ה'. להיחנק מכל יחס שהוא רע בעיני ה'. להשתחרר
מכל מכל המוכרנו להי' ולהירותנו המוסרית: קיצורו
של זכר: לקרוב כל היה שהוא רע בעיני ה'.
והחקירה שלאחריה קוראת לנו לעמדה חדשה, ליחסים
חדשים, להליכה נאמנה אחרי ה' כי רק זו משחררת
מקיימת את המירות ומברכת במסד ה'. נמצאה אומר:

3/...

אלוהי

זכרון קיימה ומשמעותה עשוי לתפוס את ליבנו לעת מצוא; או אז תצילנו בשעת נסיון, תחלמנו בעימות ככל, או תזהירנו בזמן התרוממות של איש. יש אדם שאכל מצה ומרור בלא ועל, או ישב בסוכה בלא מחשבה; שעתן של המצוות תגלה תדען, כי דגלול החורג של הגורל המתחלק יאכילנו להם עוני ומרירות; או יציג אותנו בחוסר כל -- בלא מחסה וכלא מולדת; או גורל חמאת עושר יוסל בחיק תפקידיו; או יתגלה כחן של המצוות המביאות לידי התבוננות, התחזקות ויישוב הדעת. אולי כך אירע לאותו תלמיד, שמסופר עליו בברייתא (מנחות פג ע"א), אולי לא שח ליבו לשמעות המצוה, כאשר קשר ציצית לבגדו ולבש מלית מצויצות. אך בשעת החום של נסיון חושני פנעה בו שמעות האזהרה של ציציתיו; והן שהצילו את מצריותו.

האחד לחדש השביעי קרוי ראש חשנה וראת על כך פי שמות עמ' צאצב. יום זה הוא ראש השנה לחיינו הארציים; ובמסגרת מחזור החיים הרי הוא יום מיתון; ביום זה נתכונן ככל הויתנו הארצי; נבדוק, האך קיימנו כה את התפקיד היהודי הנצחי שהוטל עלינו באחד בנימן. איתו בחשרי הוא יום המצון -- כך קניינו וננו הארצי מזה לצדן המצוה המוטלת עלינו מזה.

התקופה היא קול של אלוהות, התרועה קוראת להתבוננות; והתקופה המסיימת היא קול קרא ללכת אחרי ה'. אלה הם הרעיונות היוצאים מקול השופר, וחכמים נתנו להם ביטוי של מילים במלכויות, וכרוניות, ושופרות' (ראה בפרוטרופ, חורב סרק לב). ההלכה מורה, בלאו בתקופה תלוא פולחן אלא בשומע' (סור אורח'חיים סי' תקס"ג), ומושג זה מתאים לתפיסתנו, שתרועה השופר היא קריאה המיופנת אלינו, אך-על-סרכן חייב גם התוקף להתכונן להוציא את השומע ידי חובתו -- הנה אומר: לתקוע בשמי ובשלימותו, משום כך גם התוקף חייב להיות בר הובא; ואילו ורש, שונה וקטן מפולים לתקופה (שם סי' תקס"ג). נראה אפוא, שיש להמיר כך את המושג ההלכתי: הובה על כל יחיד להשמיע לעצמו קול שופר; הנה אומר: עליו לתקוע בעצמי כדי

לשמע קול שופר; או עדין לראו לכך, שאמר יתקע לו למען ישמע. כראש השנה כה ע"ב אמרו, שגם התוקף וגם השומע חייבים להתכונן -- להוציא מתעסק; או -- לדעת אחרים: להוציא את מי שלא נתכונן לצאת ידי חובה; וקשורה לכך השאלה הכללית, אם מצוות צריכות כונה, לילכה נקטו, שמצוות צריכות כונה (אורח'חיים סי' ס ע"ג); אך רי כמנהג לצאתו והוא יצא ידי חובה המצוה, אפילו לא זכר את משמעותה בשעת קיימה; ודבר זה נובע מן החשיבות היחידה של המצוות -- שהיא חידת מעבר לשעה המורגלת של עשייתן. קיום המצוה ששילבה בחודשנו הוציאתה -- וגם הזיכרת.

שאלות

1. *הרשנו מחלק את התקופות ומספיר את כמלין באספרי ספן, התוכל להסביר?*
2. *התוכל לנסות להספיר אם מביאו לסקך?*
3. *יתרוצת השופר היא קריאה האוסנית אלעין, ממי כוונתו סכך וממה הוא רצם למנצלו מלחשוב?*
4. *מה צריק כוונה לשמוע קול שופר?*
5. *איך הוא מספיר את ענין: מצוות צריכות כוונה?*
6. *מה עשוי לקרות אם לא נרע לפרע את המצוות כוונתם כראויה?*
7. *מה מסייג לו הסיכור הידוע על האיש שקיים מצוות ציצית כוונתם כראויה ואיך היא מצילת אותו?*
8. *מה יום זה הוא ראש השנה?*
9. *מה פין ניסן לתשרי לרצות?*

* * *

ד. רבינו בחיי.

פרק כג' פסוק כ"ו: (כו) או נכונה לדעת על דוד המלך כמי: אכנס, כלימד באחד יחיד המביא צדקה לשם דיניה יום הדין שכי תעברי לשני בני כרון. אכנס בעיניו כי יהיה יום המסורים שאחריהם נור דין ילכם לכפרה. על דרך המדרש: או כמסור אכין ידקו עיניו הן. מסר הוא לשלם אינו מסר לשאיון שכי. כלימד אי על פי שערתי לשם יום הדין באחד לחדש השביעי והוא היה לכל, או מחד לשם בעיניו כי יום כפרה. ולא היתה הכפרה שת בכל אלא לשלם, והו לסיך אד.

4/100

אלוה

אלוה

1. מה הקושי פסוק עלינו הוא צונה פראגית דבריו ואם סדיוק תוספתו?
2. מה דעת המדרש המצוטט לקושי שהוכרח?
3. מה מייחד את יום הכיפורים לצומת ראש השנה?

* * *

ה. מלאכת מחשבת.

פרק כגו פסוק כזו: ועדום את גשעוהם תר וכל מלאכה לא תעשו וכו'. ואמ"ק מה יחיד כל מלאכה לא תעשו חוקת שלם ליהודים? אם לא שהאמן אינו שר לבלתי עשות מלאכה אלא על ידי שם ייחודי שיש בו יום ענין האין החזנים במלאכה קשה ומעורר בתעמם נמרצות ובהסמך ובמחשבות אלה לעת עתה. ואמ"ק כי יתעורר לא ביד בוד ודינו להתעמם במחשבות אלה ויחיד מלאכה צמי לא תעשו, ובתקופתם לא תעשו.

אלוה

1. אעם קושי מוצא פרשנו כאן פסוקים?
2. האם גם קושי סגנוני-לשוני לדעתו או אשה חוש יותר?
3. מהי תוספתו לכך?
4. בעצם מה הרצון הציקרי בדבריו כאן?

* * *

ז. אור החיים.

פרק כגו פסוקים כז, כח:

כז) יום הכפרים הוא מקרא קדש וגו'. פרוש בלא אמצעות קריאתם אותו קדש וקלא ענין שמותענים בו הוא יום כפור מצד עצמו, ומעשה יש שקר למצוה קריאת קדש וענין בו מלבד בוח הכפרה:
 כח) וכו' מלאכה וגו' פי יום הכפרים וגו'. נתינת טעם זה הוא על דרך מה שאמרו בסוטה דף טו שאין אומרים פסוקים בשבתהנים מקרבין את העם והטעם אמרו וז"ל קלום יש עבד שמקרבין אותו ואינו מאזין ע"כ, ולדרך זה אמר וכל מלאכה לא תעשו, והטעם כי יום כפרים הוא פרוש כי עצומו של יום כפר ויש לך אדם שהתקן מכפר עליו והוא פסוק במלאכתו, והמשפיל על רבו עצומו של יום לכבו יבין המכפר כי הוא אדון המאיר היום לסגל סגל רבו זה:

אלוה

1. מה קושי האפרי שפרשנו מוצא פסוק כז'?
2. מהי תוספתו לכך?
3. מהו קושי שלו פיראורו לפסוק כח'?
4. מה ראיה יש בענין מכות כהנים לדבריו כאן?
5. מהי אע כן תוספתו הוא לקושי שהוא צורר?
6. בעצם מה הוא רוצה להאמין כאן.

* * *